

Pressmeddelande 25.2.2009

Den nordiska digigruppen presenterade slutrapport

Nu har politikerna sin stora chans

Aldrig förr har så mycket litteratur varit så tillgänglig för så många. Tack vare digitaliseringen blir den litterära arenan global, och många nya möjligheter skapas för författarna och deras läsare. Men ska vi komma ur dagens vilda västern-situation måste politikerna in på banan.

Det var budskapet, då den nordiska digigruppen i fredags (20/2) träffade Islands kulturminister Katrín Jakobsdóttir, som för närvarande är ordförande i det nordiska ministerrådet för kulturfrågor.

Digigruppens uppdrag har varit att kartlägga den terräng som blivit författarnas när deras värld digitaliserats. Bland annat har gruppen beställt en studie, "Författaren i den digitala tidsåldern", där fyra forskare beskriver olika sektorer av det litterära fältet.

"Författaren är också i Internets och fildelningens tidevarv den kreativa källa som allt utgår från. Men förutsättningarna för produktion och distribution av litterära verk har förändrats fundamentalt", säger digigruppen.

Som konsekvens börjar en allt större del av regelverken runt författarna och förlagen vara anakronismer.

Digigruppen pekar ut tre grundläggande utgångspunkter för politikerna:

- Att maximera litteraturens tillgänglighet är i grunden positivt
- Författarens roll i detta måste erkännas
- Affärsmodellerna och ersättningssystemen måste utformas så att författarna tillförsäkras en skälig del av de värden som de skapar

Den här kartläggningen är bara en början av arbetet och digigruppen säger sig inte ha många färdiga svar.

"Det händer otroligt mycket i den här branschen nu, och marknaden söker intensivt efter fungerande distributions- och affärsmodeller. Det vi ser är att allt inte kan överlämnas till globala aktörer på marknaden. Vi behöver också i fortsättningen offentligt finansierade stödsystem grundade på förståelse för litteraturens många funktioner och värdet av litteratur producerad på nationalspråken, och där måste politikerna bidra med sin del", säger digigruppen.

Digigruppen tror att den nordiska värdegrunden i detta läge kan få en renässans. 1947 enades man på nordisk basis om ett ramavtal mellan förläggar- och författarorganisationerna.

"Vi var först i världen med det. Nu har vi en historiskt ny utgångspunkt, där regelverken måste omformuleras. De nordiska grundvärdena om litteraturens tillgänglighet, bibliotekens roll, folkbildningen, rättvisa ersättningssystem, med mera, har inte förlorat sin styrka. Kan vi med de utgångspunkterna utveckla en modell anpassad till den digitala världen har vi en nordisk exportprodukt av globalt intresse", tror digigruppen.

• Digigruppens medlemmar har varit Trond Andreassen (Norsk Faglitterær Forfatter- og Oversetterforening), Ellen Boen (Dansk Forfatterforening) Pirjo Hiidenmaa (Suomen Tietokirjailijat), Jón Yngvi Jóhannsson (Hagþenkir), Svenolof Karlsson (Sveriges Författarförbund), Eva Susso (Sveriges Författarförbund) och Jan Trost (Sveriges Läromedelsförfattares Förbund).

- Rapporten "Författaren i den digitala tidsåldern" innehåller studier av forskarna Petra Söderlund, Leif Dahlberg, Sara Leckner och Katarina Renman Claesson. Den kan rekvireras från Sveriges Författarförbund, www.sff.info.

Appendix

Särskilda fokusområden i ett fortsatt nordiskt arbete

1. Ta fram nordiska licensavtalslösningar för fildelning på nätet.
2. Fördjupade analyser behövs
  - av betalningsströmmarna i den litterära näringskedjan
  - av de rättsliga och affärsmässiga förutsättningar som möjliggör författares och översättares yrkesverksamhet i de nordiska länderna
  - av användningen av fritt och/eller köpt material på nätet och av balansen mellan tryckt material och nätmaterial (vem läser, skriver, vem betalar, hur ser pengaströmmarna ut?)

Särskilda utgångspunkter

Det bør være en sammenheng mellom det vi foreslår i Norden og andre viktige prosjekter som er i gang eller planlegges (Europeana, Google, politiske utspill om fildeling etc).

Ett prinsipielt krav burde være at de ordninger vi har omkring kollektiv forvaltning innenfor det analoge området må etableres på samme økonomiske nivå innenfor det digitale området.

Det er viktig å knytte våre ønsker om vern og betalingsmodeller til et større nasjonalt perspektiv. Det er ikke uvesentlig at vi settes i stand til å skrive tekster på våre egne nasjonalspråk som når ut til en nasjonal offentlighet.

Norska eksempel

På mandag (2 mars) vil det foreligge en rapport fra Kulturdepartementet (i Norge) om hvilken vederlagsmodell en vil foretrekke for digital tilgjengeliggjøring over internett. Den vil ha interesse også i de øvrige nordiske land.

Et annet viktig område er betalingsnivået for forlagenes salg av våre verker digitalt, for eks. som e-bøker for lesebrett (Kindle etc), som moduler i læremidler etc.

Vi er i Norge igang med å forhandle 4. generasjonsavtale for faglitteratur. Vi har hatt to møter med Forleggerforeningen, og har lagt opp en ambisiøs møteplan fram til sommeren. Denne kan muligens brukes, eller i hvertfall inspirere til tenkning om hvordan vi ser våre avtaleverk i en digital tidsalder

Disse eksemplene er også svært gode "eksportartikler" i den forstand at de kan befordre tenkning omkring om hvordan forfatteren skal kunne opptre i den digitale tidsalder for å spre sine verk og for å få noe igjen for spredningen.